

4. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників (Випуск 64), затверджений наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 13.10.99 N 249 із змінами та доповненнями.

5. Магура М.И., Курбатова М.Б. Оценка работы персонала, подготовка и проведение аттестации. /Изд. 2-е перераб. и доп. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интеллект»

6. П.Малиновский. Методы оценки персонала (електронний ресурс: <http://www.cfip.ru/management/people/malinovsky.shtml>)

7. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом України від 10.12.1971 р. № 332-VIII, із змінами та доповненнями

8. Шаповалова Т.В. Роль образовательного уровня персонала в повышении конкурентоспособности предприятия // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2003.– №2 (60). – С.271-274.

9. Докучаев О.А. Методика досягнення оптимізації між потенційними ресурсами робітників та результатами їх роботи / Є.А. Бельтюков, О.А. Докучаев // Економіка і регіон. – 2005. – № 7. – С.114–116.

АННОТАЦІЯ

В статті освещены законодательные основы оценки персонала строительных организаций, сформулированы особенности строительства, благодаря которым должны быть разработаны специфические методы оценки персонала в строительстве.

Ключевые слова: оценка персонала строительных организаций, субъекты строительной деятельности, инвестор, заказчик

ANNOTATION

The article outlines the legal basis of personnel evaluation of construction, especially construction formulated by which should be developed specific methods of personnel evaluation in construction.

Key words: assessment of construction companies, the subject of construction activity, potential customers, investors.

УДК 331.108.37

Андрієнко В.М., к.і.н., доц.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджені автором сучасні підходи до трактування поняття «економічна безпека будівельних підприємств». Запропоновано авторське визначення поняття «економічна безпека будівельного підприємства». Встановлено особливості системи економічної безпеки будівельних підприємств шляхом визначення загроз, встановлення функціональних складових, суб'єктів та об'єктів захисту. Виокремлено чинники впливу на процес забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на мактор- та мікро рівнях. Запропоновано напрями забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств з боку держави та самих підприємств.

Ключові слова: економічна безпека, будівельне підприємство, об'єкти захисту, суб'єкти захисту, функціональні складові системи економічної безпеки, загрози, напрями забезпечення економічної безпеки.

Постановка проблеми. Будівельна сфера нині успішно і стрімко розвивається. На найвищому державному рівні стоїть завдання прискорення економічного розвитку країни, з цієї причини питання забезпечення економічного зростання виходить на перший план. Основними чинниками зростання в економічній площині можуть виступати: економічна ситуація в країні та світі, впровадження наукових розробок, нових технологій у виробництві та управлінні. Тому економічна безпека стає важливою складовою загального поняття безпеки.

Саме у будівництві нині спостерігається інтенсивний розвиток, потреба у новому житлі є постійною, а попит, як відомо, неодмінно породжує пропозицію. Разом з тим питання економічної безпеки будівельних підприємств постає досить гостро, оскільки її недотримання або порушення може призвести до значних фінансових втрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження поняття «економічна безпека підприємства» проводили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких слід відзначити: Донець Л.І., Ващенко Н.В. [1], Берлач А.І. [2], Момот Т.В., Філатова І.О., Тофанюк О.В. [3],

Федосову О.В. [4], Молодід О.О. [5], Богдан Н.М. [6], Чорну М.В., Пірятінську І.В. [7], Федотова С.Ю. [8] та інші.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Специфіка галузі призводить до відмінного від традиційного для інших підприємств розуміння поняття економічної безпеки. Економічну безпеку в будівництві часто ототожнюють із охороною праці, дотриманням вимог технічних регламентів, тощо. Звичайно, все це в цілому належить до питань безпеки. Однак, окремий напрямок безпеки – економічний – передбачає цілий комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних та профілактичних заходів, спрямованих на якісну реалізацію захисту інтересів будівельного підприємства від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, а також на взаємодію безпосередньо з державними органами (наприклад, з рахунковою палатою, контрольно-ревізійним управлінням, тощо), які здійснюють контроль у сфері будівництва. Тому необхідною є розробка сучасної системи забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств в Україні, яка б поєднувала фінансові, юридичні, технічні, інформаційні, силові та інші, засоби захисту корпоративних ресурсів будівельних підприємств від негативного впливу на їх цілісність зовнішніх та внутрішніх загроз.

Постановка завдання. Метою проведеного дослідження є дослідження різноманітних наукових підходів сучасних вчених до забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах, на жаль, відсутній єдиний підхід до трактування поняття «економічна безпека будівельних підприємств».

Так, Донець Л.І., Ващенко Н.В. [1], Берлач А.І. [2] під поняттям «економічна безпека будівельного підприємства» пропонують розуміти властивість підприємства, що характеризується його здатністю нормально функціонувати для досягнення своїх цілей при існуючих зовнішніх умовах і їх змінах в певних межах. При цьому під «нормальним» розуміють таке функціонування підприємства, яке в існуючих внутрішніх та зовнішніх умовах забезпечує досягнення будівельним підприємством поставлених цілей оптимальним або максимально близьким до нього шляхом.

З цього випливає, що економічна безпека підприємства будівельної галузі, як стверджують Момот Т.В., Філатова І.О., Тофанюк О.В. – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначиться негативно на його діяльності та

сприятиме ефективному використанню ресурсів будівельного підприємства (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, прав, техніки й устаткування, тощо) для забезпечення розширеного відтворення та оновлення основних засобів країни та отримання мультиплікативного ефекту від інвестування коштів у будівництво [3, с.24].

У роботах Федосової О.В., Теренчук С.А. економічна безпека будівельного підприємства розглядається як стан захищеності підприємства від небажаних впливів зовнішнього і внутрішнього характеру з максимально ефективним використанням ресурсів підприємства [4]. Подібних поглядів дотримується О.О. Молодід, яка економічну безпеку будівельного підприємства пропонує розглядати як стан захищеності підприємства від небажаних впливів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру при максимально ефективному використанні наявних ресурсів (потенціалу) та можливостей підприємства [5]. Таке визначення є більш лаконічним та простим для сприйняття, однак не конкретизує, які саме види ресурсів підприємства мають на увазі.

Богдан Н.М. під економічною безпекою підприємств будівельного комплексу визначає реалізацію будівельної продукції будівельними підприємствами в процесі їх ефективної взаємодії із підприємствами сумісних галузей комплексу [6]. Даний підхід, на нашу думку, суттєво обмежує поняття економічної безпеки і зводить його до розуміння ефективності господарської діяльності підприємства.

Чорна М.В., Пірятінська І.В. наголошують, що економічна безпека будівельного підприємства являє собою один із аспектів характеристики підприємства, що відображає його здатність нормально функціонувати для досягнення своїх цілей за умови протистояння можливому впливу загроз зовнішнього та внутрішнього середовища. Під нормальним доцільно розуміти таке функціонування підприємства, яке в існуючих умовах забезпечує досягнення поставлених цілей [7].

Федотова С.Ю. не розмежовує поняття фінансової та економічної безпеки будівельного підприємства, і під поняттям фінансово-економічної безпеки будівельного підприємства пропонує розуміти сукупність умов та факторів, котрі забезпечують: 1) здатність протистояти несприятливим зовнішнім та внутрішнім впливам (т.з. збурюючим факторам); 2) можливість збереження (відновлення) й забезпечення його (підприємства) стійкості у різноманітних, у тому числі несприятливих умовах, котрі виникають (формуються) у зовнішньому та внутрішньому середовищі; 3) здатність до подальшого розвитку й вдосконалення на основі новітніх досягнень науки і техніки [8].

Отже, економічна безпека підприємства будівельної сфери є комплексним поняттям (характеризує ефективність використання ресурсів підприємства, стабільність його функціонування, конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість, спроможність протистояти можливому впливу негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища), для

визначення її рівня необхідно застосувати такий методичний інструментарій, який дозволить оцінити її функціональні складові на мікрорівні з урахуванням сучасних особливостей розвитку відповідної галузі [9, с.267].

Сучасні підходи до визначення поняття економічної безпеки будівельних підприємств систематизовано на рис. 1.

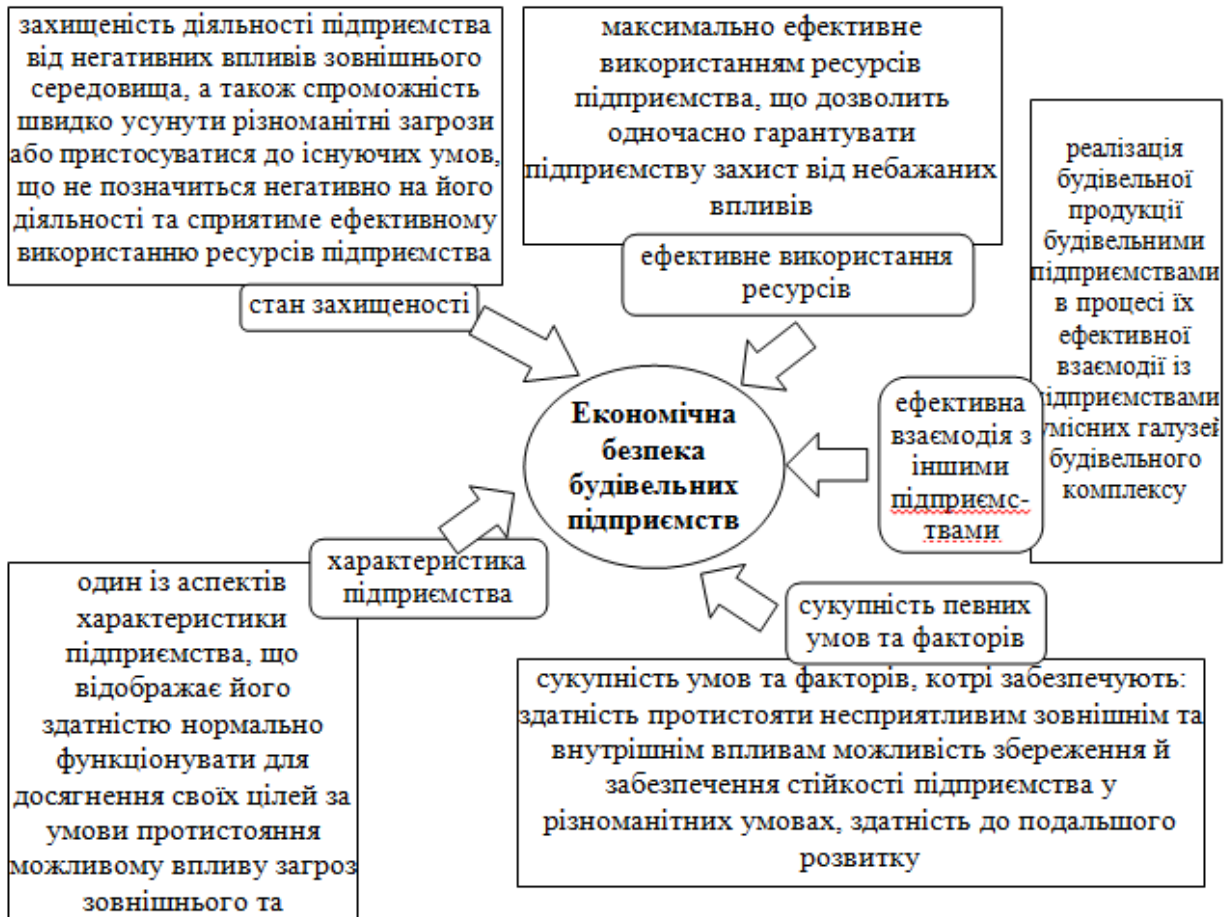

Рис. 1. Декомпозиція пріоритетів у сучасних підходах до трактування поняття «економічна безпека будівельних підприємств»

Складено автором на основі [3-8]

Усе, зазначене вище, дає змогу запропонувати авторське визначення поняття «економічна безпека будівельного підприємства» як такий стан його ресурсів, що дозволяють підприємству продовжувати свою господарську діяльність не зважаючи на ймовірність негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на її фінансові результати.

Забезпечення економічної безпеки підприємства – це важкий процес формування умов та механізмів стабільної роботи конкретного підприємства, на який має вплив велика кількість зовнішніх та внутрішніх факторів [10].

Для усвідомлення того, яких саме сучасних підходів до забезпечення економічної безпеки потребують вітчизняні будівельні підприємства, необхідно розглянути як історично формувались

питання забезпечення економічної безпеки у будівельній галузі.

Будівельна галузь, як будь-яка галузь матеріального виробництва, має свої особливості. Такими для неї є високий ступінь мобільності, матеріаломісткості, трудомісткості, тривалість інвестиційного циклу. Будівельні об'єкти завжди зберігають риси своєї унікальності. До певних організаційних особливостей призводить і те, що успішна діяльність організацій будівельної галузі безпосередньо залежить від наявності замовлень.

Також свій відбиток на діяльність будівельних організацій накладають географічні, соціально-економічні умови регіону і особливості його законодавства. Це обумовлює специфічні властивості будівельної продукції і технологію її

виробництва. Особливості будівельної продукції призводять до прямої залежності будівельних організацій і від соціально-економічних умов регіону, в якому вони функціонують [11].

Будівництво в Україні до іпотечної кризи було однією з найбільш динамічних галузей. За 5-6 років із виду економічної діяльності, яка переживала стадію стагнації, ця галузь перетворилася на одну з найприбутковіших і найбільш привабливих для інвестицій. Надприбутки, які стали отримувати замовники та інвестори будівництва, а також сформована навколо будівництва система корупції, породили невідповідно завищену вартість підрядних робіт. Причому ці роботи, які і в радянські часи не відрізнялися особливою якістю та дотриманням термінів їх виконання, часто стали проводитися людьми без належної кваліфікації і відповідальності. Серед факторів, які спровокували таку ситуацію, основними є:

- перехід в інші галузі фахівців у період стагнації;
- від'їзд на роботу за кордон або вихід на пенсію кваліфікованих фахівців;
- розрив ланцюжка в передачі досвіду від старшого покоління до молодшого;
- різке зростання вакансій, що виникло через прихід в галузь людей з переключеною системою цінностей, для яких головним є гроші, а не ділова репутація або гордість за результати своєї праці, тощо.

Крім того, в будівельній галузі через аж надто стрімкий розвиток не встигла сформуватися необхідна інфраструктура, зокрема система економічної безпеки. Можна сказати, що надприбутки витіснили на другий план необхідність жорсткої економії коштів і створення системи запобігання фінансових втрат.

У радянські часи питання економічної безпеки вирішували, поряд з основними відділами підприємства-замовника, відділи або управління капітального будівництва. Крім того, держава в особі правоохоронних і контролюючих органів також вирішувала багато завдань економічної безпеки, так як була єдиним власником активів будівельних підприємств.

З приходом ринкових відносин на підприємствах виникла необхідність у створенні власних систем економічної безпеки. Однак, відсутність наукових розробок у цій області і відсутність системи підготовки фахівців призвели до того, що даною діяльністю стали займатися найбільш підготовлені на той час фахівці – колишні працівники КДБ/СБУ чи інших правоохоронних органів. Слід зауважити, що це дійсно кваліфіковані працівники, які можуть якісно вирішувати питання фізичної охорони, запобігання та розкриття злочинів, «кришування», тощо. На промислових і в торговельних підприємствах (спільно з іншими відділами) вони практично повністю запобігають фінансовим втратам, але

будівництво відрізняється тим, що основні фінансові та виробничі ризики лежать не у сфері їх компетенції. Головні втрати замовників та інвесторів будівництва пов'язані з факторами, які в економічній науці називають «конфлікт інтересів» або «конкуренція між виробником і споживачем». Причому, основною загрозою тут є відсутність у працівників підприємства-замовника спеціальних навичок щодо забезпечення економічної безпеки будівництва. Нагадаємо, що під терміном «економічна безпека підприємства» розуміють стан захищеності корпоративних ресурсів від зовнішніх і внутрішніх впливів. Такий стан досягається наявністю трьох складових, пов'язаних із персоналом:

1. Наявність у структурі підприємства переліку певних посад (якщо на підприємстві відсутній юрист, то про яку безпеку взагалі може йти мова).

2. Наявність у працівників спеціальних навичок щодо забезпечення економічної безпеки.

3. Наявність плану заходів щодо забезпечення безпеки, необхідних ресурсів та системи контролю.

У будівництві стан економічної безпеки досягається за допомогою системи організаційних, юридичних, економічних, інжинірингових заходів, що сприяють отриманню максимального результату при мінімальних витратах. Як показує практика, застосування цієї системи на всіх стадіях реалізації будівельного проекту (від розробки ідеї та вибору земельної ділянки до задачі об'єкту в експлуатацію) дозволяє економити до 45% фінансових коштів. При цьому витрати на підтримку самої системи не перевищують 5%. Причому, чим більший об'єкт, тим більший відсоток економії, і тим більше гостро стоїть питання забезпечення економічної безпеки.

Розглянемо кожну сучасну складову системи економічної безпеки будівництва, яку виокремлюють у сучасних підходах до забезпечення економічної безпеки вітчизняні науковці.

Організаційна складова полягає в правильному виборі схеми роботи з підрядними організаціями та виборі самої підрядної організації. В Україні на даний момент реально працюють шість схем роботи з підрядником і вісім схем фінансування будівництва (від прямого фінансування до фінансування через пайові інвестиційні фонди). Суть схем роботи з підрядником полягає у розподілі між замовником і підрядником функцій замовника. Найбільш економічною на даний момент є схема, коли замовник створює свою власну службу замовника та будівництво ведеться із матеріалів замовника. Найбільш неприйнятною (але якраз на практиці найбільш вживаною) є схема, коли всі функції замовника, включаючи управління процесом проектування, передаються підряднику. Природно, що підрядник зацікавлений в ускладненні будівельних робіт і застосуванні

більш дорогих матеріалів. Крім того, при застосуванні такої схеми підрядник, як правило, завищує обсяги робіт і витрат матеріалів, а також допускає значне погіршення якості робіт.

Юридична складова полягає в наявності у юристів замовника спеціальних навичок щодо складання будівельних контрактів і підрядних договорів. Юрист у галузі будівництва повинен не тільки орієнтуватися в схемах роботи з підрядниками і чітко прописувати їх у договорах, але і включати в договори пункти, що запобігатимуть затримці в термінах будівництва, а також пункти, що дають можливість управляти якістю будівельних робіт або відшкодовувати збитки, завдані підрядником.

Економічна складова полягає в навичках застосування кошторисних чи договірних розцінок на роботи. Досвідчений економіст не тільки повинен розбиратися в сформованих на ринку розцінках на будівельні роботи, але й економічно обґрунтовувати зниження таких розцінок. Також він повинен враховувати питання оподаткування та володіти навичками фінансового аудиту.

Інжинірингові рішення, запропоновані з урахуванням інтересів замовника, допоможуть не тільки значно здешевити вартість будівництва за рахунок оптимізації будівельних процесів та застосування меншої кількості матеріалів, а й дозволять більш ефективно використовувати побудований об'єкт. Це стає можливим за рахунок того, що проектні організації при проектуванні не завжди можуть правильно розуміти виробничі та технологічні процеси, з використанням яких будується об'єкт. Також найчастіше, щоб не обтяжувати себе розрахунками, та аби легше пройти стадію експертизи, проектант застосовують конструкції та вузли, розраховані для інших (великих за площею) будівель, чим суттєво завищують кількість необхідних для будівництва матеріалів.

Складність забезпечення економічної безпеки при разовому будівництві (навіть великого об'єкта) для замовника полягає в підборі кваліфікованих працівників у службу замовника. Тому, якщо підприємство не планує постійно займатися будівництвом, є сенс укласти контракт з фахівцем або спеціалізованою організацією, які б взяли на себе виконання функцій замовника і захист інтересів замовника при будівництві і здачі в експлуатацію об'єкта будівництва.

Формування системи економічної безпеки підприємств будівельної галузі, відповідно до сучасних підходів до забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств, має супроводжуватися реалізацією низки заходів, серед яких найактуальнішими є:

- підвищення корпоративної культури підприємства;

- створення інтегрованих корпоративних структур (базуються на інтеграції груп підприємств по технологічній вертикалі або економічній горизонталі, за наявності тенденції входження в транснаціональні форми загальноукраїнського масштабу), здатних виступити стратегічним партнером держави та регіону у зміцненні їх регулятивного впливу на будівельне виробництво;

- створення каналів обміну інформацією: рівноважна ціна формується на базі розвинутої інформаційної інфраструктури ринку, що дає можливість його учасникам обмінюватися інформацією з мінімальними витратами і мінімальними спотвореннями даних;

- правоохоронна діяльність і виконання ролі «третьої» сторони в корпоративних конфліктах – під час виникнення непередбачених обставин при виконанні контрактів необхідне втручання «третьої» сторони (суду) для створення гарантій від опортуністичного використання цих обставин сторонами контракту;

- проведення регулярного корпоративного аудиту (перевірки операцій з акціями та долями в статутному капіталі корпоративних підприємств, перевірка документації, що регламентує діяльність органів корпоративного управління, коригування зазначених документів з метою забезпечення вимог корпоративного законодавства та корпоративної безпеки бізнесу) [11, с.25].

На даний момент існує ряд чинників, що стримують розвиток будівельного комплексу України та повинні враховуватись при формуванні сучасних ефективних підходів до забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств. Це диспропорції у можливостях придбання житла між різними соціальними групами населення країни та окремих її регіонів, подорожчання будівництва при собівартості квадратного метра житлової площі на рівні 20-40% від його продажної ціни, високий рівень корупції та криміналізації галузі, що реально загрожує економічній безпеці не лише окремих підприємств, а і держави.

Чорною М.В. та Пірятінською І.В. систематизовано характерні риси будівельної індустрії у сучасних умовах господарювання в Україні (рис. 2).

На великих будівельних підприємствах для вирішення питання забезпечення економічної безпеки в тому чи іншому вигляді існують власні служби безпеки. Вадами їх роботи наразі є те, що такі підрозділи не можуть оцінювати і аналізувати ситуацію по галузі в цілому, максимум, що вони здатні зробити – оцінити того чи іншого підрядника, сумісника, з яким планується вести роботу над проектами. Для спеціалізованих компаній, які надають послуги забезпечення економічної безпеки, характерним є більш глобальний характер охоплення інформації. Крім

того, спеціалізовані фірми з економічної безпеки мають великий штат фахівців, які володіють глибокими знаннями і практичними навиками організації роботи підприємств, бухгалтерії, економіки в цілому. Вони аналізують усю документацію різних служб підприємства, тоді як служби безпеки на підприємстві (а їх організація

нерідко зводиться до прийому на роботу юриста, який лише повинен захищати інтереси компанії в судах) цього робити не здатні. Але до суду справи підприємства краще не доводити, а слід вирішувати спірні та проблемні питання в процесі роботи, що юристу підприємства, а часом і його керівництву, буває не під силу.

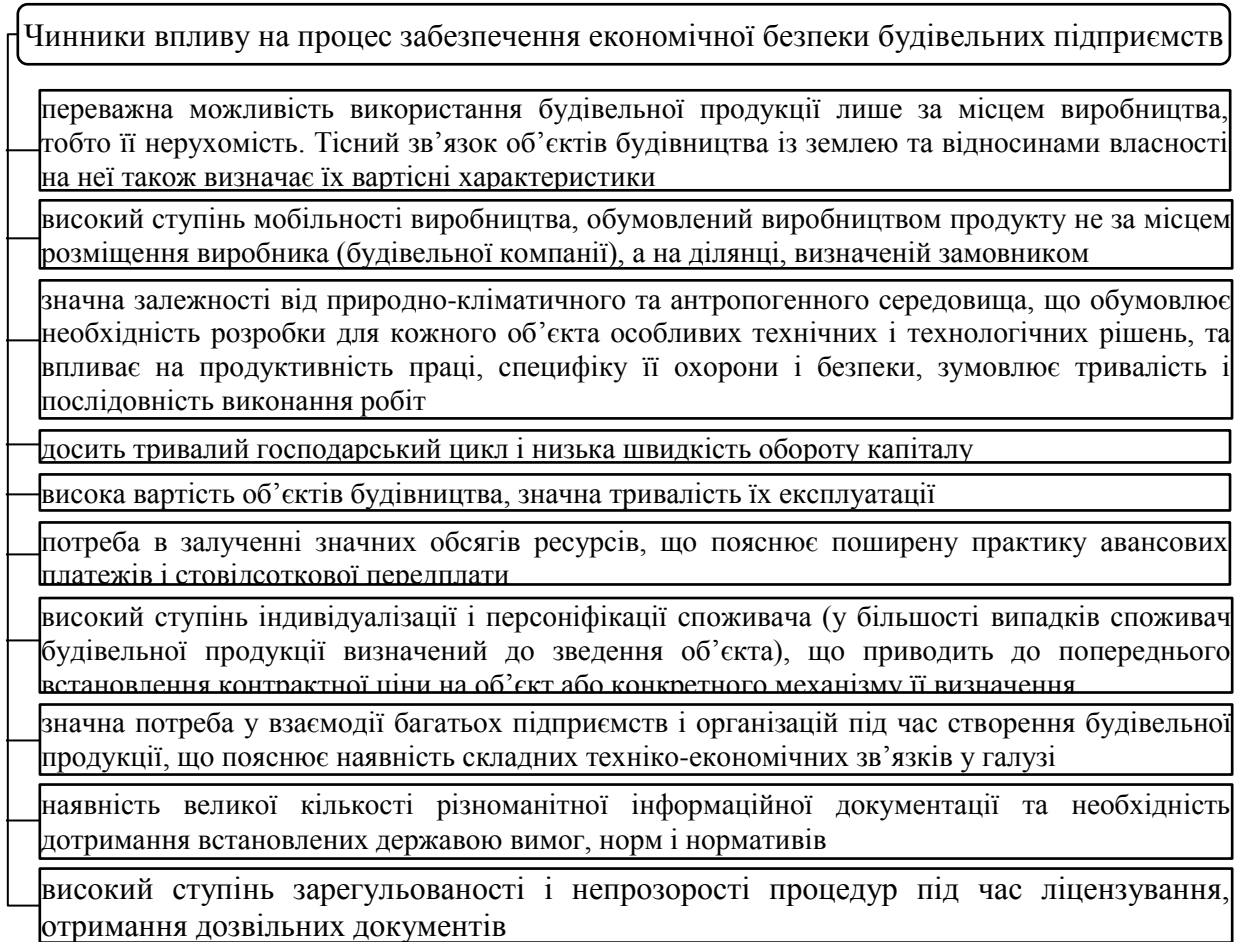

Рис. 2. Особливості процесу забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств в Україні [12]

У сучасних умовах тільки те підприємство може довгий час триматися на ринку та мати конкурентні переваги, у якого витрати і результати діяльності будуть повністю визначатися рівнем ефективності управління, обсягом і якістю роботи кожного підрозділу і кожного співробітника. Тому коли на підприємство запрошуються фахівці спеціалізованих компаній з надання послуг забезпечення економічної безпеки, то перш за все вони повинні ознайомитися з його структурою, службами, тощо. Зовнішні фахівці допомагають перевірити, чи раціонально організовані структурні підрозділи, а якщо потрібно – то сприяти їм правильно координувати їх роботу в масштабах підприємства.

Співробітники спеціалізованих компаній по будівельній безпеці можуть вести підготовку будівельного підприємства до тендерів, організувати або виконувати роботу економістів: провести розрахунки, оформити комерційну

пропозицію, вийти на певний тендер із відстеженням ситуації, яка складається, супроводити будь-який договір від стадії укладання до закриття. Крім того, у сфері діяльності фахівців з економічної безпеки, не важливо, чи є вони зовнішніми чи внутрішніми суб'єктами для підприємства – у полі їх зору повинні перебувати питання економічної безпеки підприємства в цілому, а також бухгалтерський облік, механізми правильного застосування існуючого законодавства, в тому числі – податкового. Розроблена фахівцями економічної безпеки система збору та аналізу інформації про діяльність підприємства має повно і об'єктивно відображати результати його господарських операцій і бути орієнтованою на потреби його керівництва і власників. Що стосується процесів виробництва – то тут необхідно відстежувати дотримання графіків виконання робіт, терміни, якість будівництва, тощо. Така діяльність повинна бути не простою

формальністю, а стати ефективним механізмом контролю за дотриманням вимог договорів, укладених між сторонами, забезпечувати можливість уникнення конфліктів і, як наслідок, вберегти підприємство від фінансових втрат або гарантувати професійний захист інтересів суб'єкта господарювання у суді, якщо уникнути судових розглядів не вдалося.

Співробітники власних служб економічної безпеки будівельних підприємств повинні мати досвід роботи в будівельних організаціях, знати сучасне загальне господарське законодавство, будівельне законодавство – БНіП, правила, порядок укладення договорів, орієнтуватись в організації будівельного виробництва, володіти будівельними нюансами в законодавстві, знати основи економіки, бухгалтерського обліку і вміти усе це логічно пов'язати між собою. До кадрового складу такої служби повинні входити фахівці різних профілів – інженери, проектувальники, економісти, юристи, фахівці з безпеки праці, тощо, тобто всі ті, хто повинен (або може) бути присутнім в будь-якій комерційній структурі. При цьому ці фахівці не керують будівельними роботами, які ведуть замовники. Але вони можуть при необхідності вести їх моніторинг.

На відміну від власних служб підприємства, зовнішні, запрошені фахівці – це представники сторонньої, нейтральної організації, яка може дати рівню економічної безпеки підприємства об'єктивну, неупереджену оцінку – проаналізувати, наскільки відкрито і коректно відбуваються процеси будівництва, чи ефективно здійснюється управління підприємством, тощо. Це дуже важливо, оскільки у конкурентному середовищі від правильних управлінських рішень часто залежить не тільки стан економічної безпеки бізнесу та рівень його ефективності, але і саме його існування.

Таким чином, оптимальним підходом забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств у сучасних умовах господарювання в Україні вважаємо поєднання створення ними власної служби економічної безпеки та періодичного запрошення фахівців із зовнішніх компаній, що спеціалізуються на наданні послуг забезпечення економічної безпеки задля консультування з ними та отримання об'єктивної оцінки досягнутого стану економічної безпеки підприємства.

Негативні явища в будівництві поширені досить широко, і є швидше нормою діяльності, ніж винятком із правила. При цьому вони носять високолатентний характер. При забезпеченні економічної безпеки будівельного підприємства служба його економічної безпеки повинна обов'язково враховувати ці моменти [13].

У посткризових умовах ринкової економіки велике значення для забезпечення і підтримки необхідного рівня економічної безпеки підприємств будівельної індустрії має стратегічне управління системою економічної безпеки. Концепція забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства полягає в тому, що розроблена стратегія економічної безпеки приймається як філософія управління підприємством і дозволяє створення системи економічної безпеки, функціонування якої забезпечує захищеність економічних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Вважаємо, що дана стратегія повинна включати:

- визначення інтересів розвитку будівельного підприємства в галузі національної економіки;

- характеристику найбільш вірогідних зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці підприємств будівельної індустрії як сукупності умов і чинників, що створюють небезпеку для економічних інтересів суспільства;

- визначення та моніторинг факторів, що впливають на стійкість підприємств будівельної сфери в короткостроковій і середньостроковій перспективі;

- формування економічної політики підприємства і необхідних механізмів, що знижують дію факторів, які дестабілізують його діяльність;

- цілі і завдання системи економічної безпеки підприємства;

- визначення критеріїв і параметрів стану будівельного підприємства, що відповідають вимогам економічної безпеки і забезпечують захист його важливих інтересів;

- механізм функціонування системи економічної безпеки.

Для забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної індустрії у сучасних умовах на локальному і державному рівнях необхідно здійснити:

- підтримку ефективних і конкурентоспроможних підприємств при послідовній ліквідації безперспективних і застарілих;

- навчання кадрів сучасним методам аналізу господарської діяльності та оцінки інвестиційних проектів;

- забезпечення ефективного використання наявних ресурсів;

- розробку пакета перспективних програм розвитку підприємств будівельної сфери.

Абуовою А.Н. запропоновано механізм забезпечення і підтримки економічної безпеки підприємств будівельної індустрії, заснований на

застосуванні бюджетного планування діяльності підприємства. Бюджетне планування використовується як економічний інструмент управління в забезпеченні економічної безпеки діяльності суб'єктів будівельної галузі. Застосування бюджетування у діяльності підприємств будівельної індустрії дозволить їм: підвищити керованість і адаптованість до змін у зовнішньому середовищі; забезпечити оперативне отримання інформації про необхідність коригування стратегії і тактики управління підприємством; формувати умови для укладання ефективних підприємницьких угод; заздалегідь прогнозувати ситуації, що складаються на будівельному ринку.

Отже, використовуючи даний економічний інструмент управління у підвищенні рівня економічної безпеки, підприємство розширює свої внутрішні можливості накопичень для модернізації виробництва і досягнення намічених цілей, включаючи забезпечення сталого та ефективного розвитку підприємницької діяльності будівельних організацій [14].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені у статті дослідження дали змогу зробити наступні висновки:

1. Досліджені автором сучасні підходи до трактування поняття «економічна безпека будівельних підприємств» дозволило з'ясувати декомпозицію пріоритетів у сучасних підходах до трактування даного поняття як: стан захищеності, ефективне використання ресурсів, ефективна взаємодія з іншими підприємствами, сукупність певних умов і факторів, характеристика підприємства.

2. Запропоновано авторське визначення поняття «економічна безпека будівельного підприємства» як такий стан його ресурсів, що дозволяють підприємству продовжувати свою господарську діяльність не зважаючи на ймовірність негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на її фінансові результати.

3. Встановлено особливості системи економічної безпеки будівельних підприємств шляхом визначення загроз, встановлення функціональних складових, суб'єктів та об'єктів захисту.

4. Виокремлено чинники впливу на процес забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на мактор- та мікро рівнях.

5. Запропоновано напрями забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств з боку держави та самих підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: навч. пос. / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Берлач А. І. Безпека бізнесу: навч. посіб. / А.І. Берлач – К.: Університет «Україна», 2007. – 280 с.

3. Момот Т.О., Філатова І.О., Тофанюк О.В. Економічна безпека корпоративних підприємств будівельної галузі / Т.О. Момот, І.О. Філатова, О.В. Тофанюк // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2011. - № 2(14). – С.14-26.

4. Федосова О.В. Сучасні тенденції розвитку екосектору / О.В. Федосова, О.О. Молодід // Економіка і держава. - 2010. - № 11. - С. 39-40.].

5. Молодід О.О. Технологічна складова як основа економічної безпеки будівельного підприємства : автореферат дис. ... канд. техн. наук : 08.00.04 / О. О. Молодід ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - К., 2012. - 24 с.

6. Богдан Н.М. Теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємств будівельного комплексу в процесі взаємодії із зовнішнім середовищем [Електронний ресурс] / Н.М. Богдан // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2012. - №10. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1434>.

7. Чорна М.В., Пірятинська І.В. Класифікація загроз економічної безпеки підприємств галузі будівництва [Електронний ресурс] / М.В. Чорна, І.В. Пірятинська – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/19_AND_2012/Economics/10_113913.doc.htm.

8. Федотова С.Ю. Концептуальні основи аналізу та оцінки фінансово-економічної безпеки, результатів інноваційно-інвестиційної діяльності будівельного підприємства [Електронний ресурс] / С.Ю. Федотова. – Режим доступу : http://esteticamente.ru/e-journals/PSPE/2010_3/Fedotova_310.htm.

9. Пірятинська І.В. Систематизація підходів до оцінки економічної безпеки будівельних підприємств / І.В. Пірятинська // Науково-технічний збірник. – 2012. - №106. – С.266-271.

10. Чередниченко А.О. Методи забезпечення захисту підприємств від економічного шпигунства / А.О. Чередниченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - № 42. – С.335-338.

11. Орловська Ю.В., Фісуненко П.А., Левченко В.Ф. Аналіз стану та тенденції розвитку будівельних підприємств у контексті дослідження їх економічної безпеки / Ю.В. Орловська, П.А. Фісуненко, В.Ф. Левченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Випуск 1. – С.251-255.

12. Чорна М. В., Пірятинська І. В. Концептуальна модель економічної безпеки будівельного підприємства [Електронний ресурс] / М. В. Чорна, І. В. Пірятинська // Ефективна економіка. – 2012. – №10. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1477>.

13. Мельников А.Б., Снимщикова И.В., Маркова С.В. Особенности обеспечения экономической безопасности на предприятиях строительной

отрасли [Электронный ресурс] / А.Б. Мельников, И.В. Снимщикова, С.В. Маркова. – Режим доступа : <http://www.teoria-practica.ru/-1-2011/economika/melnikov-snimchikova-markova.pdf>.

14. Абуова А.Н. Экономическая безопасность предприятия в условиях рыночной экономики [Электронный ресурс] / Автореферат кандидата экономических наук. – 2010. - Режим доступа : <http://www.pandia.ru/text/77/195/39892.php>.

АННОТАЦИЯ

Исследованы современные подходы к трактовке понятия «экономическая безопасность строительных предприятий». Предложено авторское определение понятия «экономическая безопасность строительного предприятия». Установлены особенности системы безопасности строительных предприятий путем определения угроз, установления функциональных составляющих, субъектов и объектов защиты. Выделены факторы влияния на процесс обеспечения экономической безопасности строительных предприятий на макро- и микроуровнях. Предложены направления обеспечения экономической безопасности строительных предприятий со стороны государства и самих предприятий.

Ключевые слова: экономическая безопасность, строительное предприятие, объекты защиты, субъекты защиты, функциональные составляющие системы безопасности, угрозы, направления обеспечения экономической безопасности.

ANNOTATION

The modern approach to the interpretation of the concept of "economic security building companies". It was suggested to the author's definition of "construction company's economic security. The peculiarities of the economic security of construction enterprises by identifying threats, the establishment of functional components, the subjects and objects of protection. Author determined factors influence the process of ensuring the economic security of construction companies on macro and micro levels. Directions to ensure the economic security of construction enterprises from the state and the enterprises themselves.

Keywords: economic security, construction companies, intimidation of security, agents security, functional components of economic security, threat areas to ensure economic security.

УДК 658.7:69.05

Є.Ю. Антипенко, д.т.н., проф., Запоріжжя

ПРАКТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ SCM НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглянуто низку питань, яка пов'язана із фактичними розрахунками, обґрунтуванням та обліку ефективності впровадження і модернізації систем управління ланцюгами поставок на підприємствах. Наведено основні переваги організації взаємовідносин в сформованому ланцюгу поставок та розрахунок зниження собівартості продукції завдяки впровадження запропонованого механізму за відповідними чинниками. Розглянуто вплив обраних механізмів на фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Доведена ефективність застосування та впровадження систем управління ланцюгами поставок для підприємств будівельної галузі.

Ключові слова: управління ресурсами, рентабельність, управління ланцюгами поставок, собівартість, ресурси.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Досвід розвинених країн демонструє, що використання матеріально-сировинних ресурсів на підприємствах будівельної галузі, у разі впровадження сучасних систем управління ланцюгами поставок (supply chain management – SCM), заходів з управління ресурсами та зменшення ресурсоемкості, можливо зменшити на одну п'яту-одну шосту від загальної потреби. Такі результати досягаються, в першу чергу, за рахунок мінімізації витрат на придбання і доставку матеріально-сировинних ресурсів. Потрібно зазначити, що у вітчизняну теорію управління ресурсами методики управління ресурсами, безумовно, впроваджуються. При цьому їх застосування обмежуються складністю достовірного визначення параметрів управління, апріорної оцінки розмірів та видів витрат у поєднанні із визначенням оптимального розміру замовлення матеріально-сировинних ресурсів. Тому, актуального значення набувають питання, пов'язані із розробкою ефективних та результативних підходів впровадження та модернізації систем управління ланцюгами поставок підприємств будівельної галузі з метою визначення оптимальних розмірів замовлень